

Beslut om handelsavtal om åtgärder mot varumärkesförfalskning och piratkopiering (ACTA)

Justitiedepartementet

2011-10-07

Dokumentbeteckning

KOM(2011) 379 slutlig

Förslag till rådets beslut om undertecknande på Europeiska unionens vägnar av handelsavtalet för bekämpning av varumärkesförfalskning mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, Australien, Kanada, Japan, Republiken Korea, Mexikos förenta stater, Konungariket Marocko, Nya Zeeland, Republiken Singapore, Schweiziska edsförbundet och Amerikas förenta stater

KOM(2011) 380 slutlig

Förslag till rådets beslut om ingående på Europeiska unionens vägnar av handelsavtalet för bekämpning av varumärkesförfalskning mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, Australien, Kanada, Japan, Republiken Korea, Mexikos förenta stater, Konungariket Marocko, Nya Zeeland, Republiken Singapore, Schweiziska edsförbundet och Amerikas förenta stater

Tidigare faktapromemoria i ärendet: 2008/09:FPM24

Sammanfattning

Den 14 april 2008 beslutade rådet att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingar om ett nytt plurilateralt avtal om åtgärder mot varumärkesförfalskning och piratkopiering (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA). Förhandlingarna har slutförts och avtalet paraferades den 25 november 2010. Avtalet är sedan den 1 maj 2011 öppet för

undertecknande. Kommissionen har föreslagit att rådet ska besluta om EU:s undertecknande och ingående av avtalet. Av förslagen framgår att ACTA är tänkt att bli ett s.k. blandat avtal, dvs. ett avtal som tillträds av såväl EU som dess medlemsstater.

Regeringen anser att det är viktigt att vidta åtgärder för att motverka immaterialrättsintrång. På det internationella planet förväntas ACTA få stor betydelse för detta arbete. Under förhandlingarna har Sverige därför bidragit aktivt i förhandlingarna och verkat för att EU också gör det. Sverige har vidare verkat för att bestämmelserna i ACTA ska vara proportionella, rättssäkra och väl avvägda med hänsyn till bl.a. integritetsaspekter.

Trots att den slutliga lydelsen av ACTA ryms inom den ståndpunkt som Sverige haft under förhandlingarna avser regeringen att inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer med flera i frågan om EU bör underteckna avtalet och hänskjuta det till Europaparlamentet för behandling där. Först när dessa synpunkter har inhämtats kommer en svensk ståndpunkt angående dessa förslag att tas fram.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den omfattande och gränsöverskridande handeln med varumärkesförfalskade och piratkopierade varor är ett allvarligt globalt problem. Tillverkning och distribution av intrångsgörande varor innebär en illojal konkurrens som undergräver seriösa företags konkurrenskraft. I vissa fall kan spridningen av sådana produkter också äventyra konsumenternas hälsa och säkerhet, t.ex. när det handlar om läkemedel och reservdelar till flygplan.

Ett antal WTO-medlemmar, bl.a. EU, har under lång tid försökt att få till stånd en konstruktiv diskussion på global nivå för att förbättra samarbetet mot denna illegala verksamhet. Alla länder har dock inte varit intresserade av att diskutera behovet av ytterligare åtgärder mot intrång, vilket medfört att frågan har fått begränsat utrymme på global nivå. Under 2006 lanserade därför Japan och USA idén att de länder, både industriländer och utvecklingsländer, som visat särskilt intresse för att bekämpa varumärkesförfalskning och piratkopiering skulle gå samman och förbättra samarbetet sinsemellan, genom utarbetande av ett nytt plurilateralt avtal om åtgärder mot varumärkesförfalskning och piratkopiering (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA). Ett sådant avtal ansågs kunna bli en ny internationell standard och på sikt locka fler länder att ansluta sig till samarbetet. Den 14 april 2008 beslutade rådet att bemyndiga kommissionen att delta i förhandlingarna om ett sådant avtal. Formella förhandlingar inleddes i juni 2008 och inkluderade, utöver EU och dess medlemsstater, Australien, Japan, Kanada, Marocko, Mexiko, Nya Zeeland, Schweiz, Singapore, Sydkorea och USA. Eftersom den straffrättsliga regleringen på immaterialrättens område inte är harmoniserad inom EU förhandlades den

delen av det roterande EU-ordförandeskapet, för medlemsstaternas räkning. Därvid agerade ordförandeskapet på grundval av ståndpunkter som antogs med enhällighet i rådet.

Förhandlingarna har slutförts och avtalet paraferades den 25 november 2010 av kommissionen och det belgiska ordförandeskapet. Avtalet är sedan den 1 maj 2011 öppet för undertecknande.

Kommissionen har nu presenterat dels ett förslag om EU:s undertecknande av avtalet, dels ett förslag om EU:s ingående av avtalet. Av förslagen framgår att ACTA är tänkt att bli ett s.k. blandat avtal, dvs. ett avtal som tillträds av såväl EU som dess medlemsstater.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen har föreslagit att rådet ska besluta att ACTA ska undertecknas för EU:s räkning och att rådets ordförande ska bemyndigas att utse den eller de personer som ska ha rätt att göra detta. Kommissionen har vidare föreslagit att rådet, efter att ha inhämtat Europaparlamentets godkännande, ska godkänna EU:s ingående av ACTA och bemyndiga rådets ordförande att utse den eller de personer som ska ha rätt att deponera godkännandeinstrumentet till avtalet.

ACTA som sådant innehåller bl.a. krav på att parterna ska föreskriva vissa närmare angivna civilrättsliga och straffrättsliga åtgärder mot immaterialrättsintrång samt att parternas tullmyndigheter ska ha vissa närmare angivna möjligheter att ingripa mot sådana intrång. Regleringen bygger till stor del på TRIPs-avtalet, men innehåller ett antal kompletteringar och förtydliganden. Exempelvis kräver TRIPs-avtalet endast att tullmyndigheter ska kunna ingripa vid import av intrångsgörande varor, medan motsvarande krav i ACTA även omfattar export. Vidare är bl.a. den straffrättsliga regleringen i ACTA betydligt mer detaljerad än motsvarande reglering i TRIPs-avtalet. ACTA innehåller dessutom vissa särskilda bestämmelser angående intrång i den digitala miljön.

Utöver den rent rättsliga regleringen innehåller ACTA bestämmelser som i allmänna ordalag uppmuntrar till samarbete, utbildning och informationsutbyte, inom ramen för respektive lands lagstiftning, samt bestämmelser som möjliggör övergångslösningar för nya medlemmar och stimulerar tekniköverföring. Genom ACTA skapas dessutom en kommitté där företrädare för parterna till avtalet kan träffas och bl.a. utbyta erfarenheter och kunskaper.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

De svenska bestämmelserna om civilrättsliga åtgärder mot immaterialrättsintrång bygger till stor del på Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter. Bestämmelserna finns framför allt i lagen

(1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, växtförädlarrättslagen (1997:306) och varumärkeslagen (2010:1877). Varumärkeslagen gäller i detta avseende även vid intrång i geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar. De uppräknade lagarna innehåller även grundläggande bestämmelser om straffrättsliga sanktioner vid immaterialrättsintrång. Därutöver finns allmänna bestämmelser i bl.a. rättegångsbalken och brottsbalken som gäller även vid immaterialrättsintrång. Tullverkets möjligheter att ingripa vid misstanke om immaterialrättsintrång regleras huvudsakligen i rådets förordning (EG) nr 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter.

Förslagen om EU:s undertecknande och ingående av ACTA omfattar inte den straffrättsliga regleringen i avtalet, utan är begränsade till de delar av ACTA som ska omfattas av ett eventuellt EU-tillträde. I dessa delar uppfyller svensk rätt redan de krav som följer av ACTA. Förslagen medför alltså inte något behov av lagändringar i Sverige.

I detta sammanhang kan noteras att ett eventuellt svenskt tillträde till ACTA kommer att omfatta den straffrättsliga regleringen. Ett sådant tillträde bedöms kräva en mindre justering i varumärkeslagen, för att ge polis och åklagare vissa möjligheter att ingripa mot varumärkesintrång trots att målsäganden inte har angivit brottet till åtal. Den frågan, som var förankrad i näringsutskottet under förhandlingarna, kommer dock att bli föremål för riksdagens behandling i ett senare skede och omfattas alltså inte av de nu aktuella förslagen.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslagen förväntas inte medföra några konsekvenser för Sveriges eller EU:s budget. Eventuella budgetära konsekvenser får finansieras inom befintliga ramar.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är viktigt att vidta åtgärder för att motverka immaterialrättsintrång. På det internationella planet förväntas ACTA få stor betydelse för detta arbete. Under förhandlingarna har Sverige därför bidragit aktivt i förhandlingarna och verkat för att EU också gör det. Sverige har vidare verkat för att bestämmelserna i ACTA ska vara proportionella, rättssäkra och väl avvägda med hänsyn till bl.a. integritetsaspekter. Den

svenska ståndpunkten har under förhandlingarnas gång förankrats i riksdagens näringsutskott. I sin slutliga utformning var ståndpunkten i korthet att den rättsliga regleringen i ACTA med ett undantag inte ska gå längre än vad som redan gäller i Sverige. Undantaget innebär att Sverige kunde acceptera att ACTA innehåller en bestämmelse som kräver en mindre justering i varumärkeslagen när det gäller förutsättningarna för att väcka allmänt åtal.

Trots att den slutliga lydelsen av ACTA ryms inom den ståndpunkt som Sverige haft under förhandlingarna avser regeringen att inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer med flera i frågan om EU bör underteckna avtalet och hänskjuta det till Europaparlamentet för behandling där. Först när dessa synpunkter har inhämtats kommer en svensk ståndpunkt angående dessa förslag att tas fram.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flertalet medlemsstater har indikerat att de är positiva till ingående av ACTA, men många av dem har ännu inte avslutat sina interna processer för att få fram en slutlig ståndpunkt i frågan om EU bör underteckna avtalet och hänskjuta det till Europaparlamentet för behandling där.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Frågan har ännu inte behandlats i Europaparlamentet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Regeringen avser att inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer med flera.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

I förslaget om EU:s undertecknande av ACTA hänvisas särskilt till artikel 207.4, första stycket, jämförd med artikel 218.5 EUF. I förslaget om EU:s ingående av avtalet hänvisas särskilt till artikel 207.4, första stycket, jämförd med artikel 218.6 a v) EUF.

Förslagen bygger på att ACTA ska tillträdas av såväl EU som dess medlemsstater, eftersom den straffrättsliga regleringen i ACTA faller utanför EU:s exklusiva behörighet. ACTA är alltså tänkt att bli ett s.k. blandat avtal. Vid ingående av blandade avtal brukar rådet fatta beslut med enhällighet, även när artikel 207 EUF anges som huvudsaklig rättslig grund, eftersom alla medlemsstater måste vara överens i de delar som de förfogar över.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Förslagen innehåller inte utkast till lagstiftningsakter.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ambitionen är att rådet under hösten 2011 ska besluta dels att ACTA ska undertecknas för EU:s räkning, dels att ett förslag till rådsbeslut om ingående av ACTA ska hänskjutas till Europaparlamentet för behandling där. Det slutliga rådsbeslutet om EU:s ingående av ACTA är däremot inte tänkt att fattas förrän Europaparlamentet har givit eventuellt samtycke och medlemsstaterna har slutfört sina nationella godkännande- och/eller ratifikationsprocesser.

4.2 Fackuttryck/termer

Counterfeiting: Den engelska termen ”counterfeiting” betyder förfälskning och används framför allt när det gäller intrångsgörande varor som utgör en imitation av någon annans vara, eller har försetts med en beteckning som tillhör någon annan. Den typen av intrång är särskilt vanliga på varumärkesrättens område, vilket medfört att man på svenska ofta använder termen *varumärkesförfälskning*. Den engelska termen är dock inte begränsad till varumärkesrätten utan omfattar alla typer av immateriella rättigheter.

EUf: Fördraget om EU:s funktionssätt.

Piratkopiering: Den engelska termen ”piracy” används framför allt för att beskriva intrång som består i otillåten kopiering, exempelvis kopiering av film, musik eller datorprogram. På svenska används därför i regel termen piratkopiering.

TRIPs-avtalet: Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights), fogat som bilaga 1C till WTO-avtalet.

WTO: Världshandelsorganisationen.

WTO-avtalet: Marrakesh-avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen av den 15 april 1994.